

Hoe deze dingen precies in eikander zitten, kan ik niet zeggen; redeneerend kan ik het niet uit eikander halen.

Zeker, wij zijn van nature onmachtig.

En toch zeg ik: „Doe het, want God doet het in u.“ En als gij het gedaan hebt, zult gij erkennen, dat het tenslotte Gods werk was.

Nooit behoeft uw onmacht u van het geloof af te houden; maar, geloovende, zal uw onmacht u wel oorzaak zijn al de eere voor uw geloof en behoudenis Gode te doen toekomen.

O, wanneer zal het toch eens verdwijnen uit alle prediking en herderlijke zorg al zulk bezig zijn met de onmacht des menschen, dat de arme, maar ook booze mensch daardoor van het geloof wordt afgehouden.

Gelooven, dat is onze zaak, en met onze onmacht zal God wel klaar komen.

G. D. v. D.

HET BOEK VAN DE WEEK

De Duitse Kerkstrijd.

II.

Deze Ds Niemöller heeft in de jaren van den Kerkstrijd natuurlijk ook steeds gepreekt. Men kan wel niet begrijpen, als men leest, hoe enorm druk hij het in die dagen gehad heeft, dat hij tijd gevonden heeft om preeken te maken, maar in ieder geval, hij heeft gepreekt. En zijn laatste preeken zijn eerst in de Duitse taal uitgegeven onder den titel: „Dennoch getrost“ en zijn nu in Nederlandsche vertaling verschenen. Nu kan ieder zien, of Ds Niemöller zijn kansel misbruikt heeft. Daartoe zijn de preeken letterlijk uitgegeven, zooals zij in stenografische verslagen te vinden zijn. Helaas konden de uitgeschreven preeken van Ds Niemöller niet benut worden. Deze zijn allen in beslag genomen en nimmer vrijgegeven. Gelukkig werd van elke preek een stenografisch verslag opgemaakt. Die verslagen zijn uitgegeven. Men verzekert ons, dat niet iets is toegevoegd of weggehaald. Zooals ze voor ons liggen, zoo zijn ze uitgesproken.

Het is heerlijk, deze preeken te lezen. Daarmede bedoelen we niet, dat zij voorbeelden zijn van preeken. Ik geloof, dat zij dat allermint zijn. Homiletisch zijn ze naar onzen maatstaf slecht verzorgd. De exegetische komt er dikwijls kaal af. Ze openen en sluiten het Koninkrijk der hemelen niet toe naar den eisch van den Heidelbergchen Catechismus. En we kunnen ook lang niet met alles, wat hij zegt, meegaan. En toch is het heerlijk, deze preeken te lezen.

Vooreerst: zij geven aan, dat Ds Niemöller een open oog gehad heeft voor de situatie in Duitschland en de boodschap der kerk in deze. Hij zag het volkomen duidelijk: „de wereldlijke macht is niet tevreden, wanneer wij onze diensten en onze werkkraft trouw tot haar beschikking stellen, haar aanspraak strekt zich uit tot onze innerlijke overtuigingen, tot onze zielen en daarmee tot den geheelen, ongedeelde mensch.“ 27. „Dergelijke totaliteitsaanspraken, die wereldlijke machten laten gelden, zijn roof op God gepleegd. We kunnen niet leven, alsof de Keizer de macht op aarde heeft en God in den hemel.“ 31.

„Het gaat maar niet tegen het Oude Testament, het gaat tegen den eenigen Heer.“ 48. „Ons volk viert geen Kerstfeest meer, ons volk viert de mythe van de eeuwige geboorte.“ 49.

„Hier — in den Kerkstrijd — worstelt de duivel met den Verlosser om verdoemenis en zaligheid.“ 108.

„De eenig-passende houding voor een hedendaagsch Duitsch mensch is de houding van een Prometheus of een Lucifer.“ 184.

We zouden meer kunnen aanhalen, maar het is wel genoeg. Ds Niemöller heeft zich niet gevleid met allerlei schoone redeneeringen, hij heeft den nood, waarin de Duitse kerk geraakte, direct gezien — een levens- en wereldbeschouwing, die den mensch totaal opelscht, die religieuze binding vraagt, die een nieuwe, totale religie wil zijn.

En daartegenover heeft hij onversaagd en onverkort de belijdenis gesteld, die naar het Woord Gods is. Onverschrokken heeft hij gepreekt, dat onze Heere Jezus Christus de Zoon Gods is, het Lam, dat onze zonden verzoend heeft aan het kruis, dat niet — men vergeve mij de overneming — als een sukkel is ingegaan in den dood, maar Zich zelf aanbood aan God tot vergaving der zonden, dat God onzen ganschen dienst opelscht op alle terreinen des levens, dat men den eenigen Meester, dien wij hebben, moeten eeren boven en ook ondanks alle wereldlijke macht, in één woord, tegenover de totaliteitsaanspraak van het nationaal-socialisme heeft hij geplaatst de totaliteitsaanspraak van den levenden God: Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben, en Mij, den eenigen God, zult gij dienen met alles, wat gij hebt en wat in u en bij u is.

Dan: deze preeken worden gedragen door het sterke besef, dat de kerk van Christus een kruis-kerk is, die naar het woord van Calvijn ten allen

dage begraven wordt. Klaar en duidelijk staat dat hem voor oogen. Zeker, een kerk, die den Christus tot „Jezus“ maakt, die kan het goed hebben, maar een trouwe kerk, die heeft niets anders te duchten dan smaad, verachting en hoon.

Maar de ware kerk zal gaarne lijden om Christus' wil. „Het loont waarlijk de moeite niet, om het hoofd te laten hangen.“ 68. God tot vriend te hebben schenkt meer troost, dan de vriendschap van de geheele wereld te bezitten.“ 69. „Het einde aller dingen is immers nabij. En dat weerklinkt niet meer gelijk vroeger als het schrikwekkende bazuin geklank van het laatste oordeel, doch als een blijde boodschap, als een troostvol antwoord.“ 158.

O ja, hij gevoelt het levendig, hoe diep de kerk in de vervolging gegriefd wordt. „Dat drukt ons: dat wij zonder ophouden schurken, vijanden des volks en landverraders worden genoemd, zonder ons te kunnen verweren“, 134 en het klinkt als een noodkreet, als hij er over klaagt, dat zelfs in zijn gemeente er nog zijn, die vragen, of de gevangenen predikanten misschien iets misdaan hebben“, 205, en hij kermt het als het ware uit met Ps. 94: „Zij rotten te zamen tegen de ziel des rechtvaardigen“. Maar hij weet het ook, dat de Heere Zijn licht en Zijn heil is, dat de stad Gods op een berg ligt en niet kan ondergaan, dat de zaak der kerk een gansch rechtvaardige is, en dat, wat er ook gebeurt, het Woord Gods nimmer gebonden is. En zoo kan hij zijn gemeente al den troost der Schriften bieden.

Woorden, die voor ons haast niet leven, worden woorden van troost, een preek over Psalm 94! De Schrift, die weet, dat de kerk een kruiskerk is, ontvouwt voor hem zijn volken rijkdom. Onvermoede waarheden weet hij, nu de kerk vervolgd wordt, uit de Schrift op te diepen. Hij volgt in zijn preeken meestal het pericopenstelsel, dat in Duitschland in zwang is, en hij kan dus niet eens zijn teksten vrij kiezen, maar het lijkt, alsof alle teksten troostteksten worden voor de arme kerk van Christus, die het Kruis moet dragen. Waarlijk, 't wordt hier duidelijk, de HEERE God brengt Zijn kinderen in den smeltkroes, maar Hij biedt hun ook al den troost van Zijn Woord, ze verstaan Zijn Woord nog beter dan in de dagen van voorspoed.

En ten slotte: deze preeken worden gedragen door den moed des geloofs. Hier spreekt geen landverrader. Terecht schreef Ds Barkey Wolf in zijn voorwoord: „er valt een duidelijke climax in op te merken, wat betreft openheid, durf, afwerpen van vrees en toenemen van aanvalskracht“.

Inderdaad. We krijgen den indruk, dat Ds Niemöller zeer tegen zijn zin de overheidsmaatregelen heeft afgekeurd. Maar hij kan niet anders. Hij moet aan „politiek“ doen. „Bij den „politieken“ factor gaat het niet slechts om doelstellingen van de buitenlandsche politiek... veel meer gaat het om een bepaalde wereldbeschouwing.“ 220. Hij houdt inderdaad „politieke“ preeken. De nationaal-socialistische overheid MOET op haar standpunt dezen dominee den mond snoeren. Zij kan niet anders. Ik neem gaarne aan, dat zij het niet met vreugde (voor alles, geen martelaren!) gedaan heeft, maar zij MOET. En Ds Niemöller kan niet toegeven. En mag niet toegeven. En God geve, dat hij nimmer zal toegeven. In die overtuiging heeft hij het Woord Gods gepreekt. Met smart in zijn ziel heeft hij het gedaan. Dat doet zijn Duitse overheid! Dat doet de partij, die hij lief heeft. Dat doen menschen, die gedoopt werden. Dat kan mij mijn vrijheid, mijn bezit, mijn leven kosten. Maar hij heeft het gedaan. Hij had alleen het Woord en aan de zijde van zijn vijanden was alles. Maar met dat Woord heeft hij het gewaagd. In naam van Zijn Zender. En met dat Woord heeft hij getriumfeerd, ook al werd hij tenslotte gevangen genomen. Ja, dat soort politiek moet op den kansel komen — hij is een „politieke“ dominee geweest, — maar om Christus' wil, om der gemeente wil, om der wille ook van het Duitse volk. En zijn leven niet achtend, heeft hij het opgenomen voor het Woord Gods, totdat de vijanden grepen naar het zwaard der vervolging. Geloofd zij God om dezen man! Gode zij dank voor deze preeken!

En wij, die in alle rust deze preeken mogen lezen! De HEERE geve ons dankbaarheid, dat wij het kruis niet behoeven te dragen, zooals Ds Niemöller het doen mag. Daarom te meer past ons de voorbede voor hem en de zijnen en de arme kruiskerk. En daarom te meer moeten we waken en werken, opdat onder beding van Gods genade ons zulke dingen niet overkomen. En een ding zullen wij niet vergeten; de kerk wordt ten allen dage begraven. Geve de HEERE ons, dat we dat verstaan, en meer en meer verstaan.

En bovenal — de antichrist komt, de man, in wien alle zondemacht zich concentreeren zal. En die de lijden verstaat, en den roep der cultuur hoort, hij ziet het in, dat de cultuur rijp gaat worden voor den gewonen mensch, die desondanks de antichrist zal zijn. Moeten we wachten, totdat die antichrist ons bij elkaar slaat, ons, die gewoon worden aan de gescheurdheid der kerk en haar zelfs goedpraten?

De antichrist komt — zouden we niet worstelen om hem tegen te houden? Worstelen op alle terrein, worstelen ook in de politiek. God make ons trouw en moedig en fier.

De groote Koning sterkt Ds Niemöller in zijn groote ellendigheid. Hij mag schrijven in zijn eerste brief uit de gevangenschap: „Ik ben tevreden en dankbaar, dat ik mij nu mag laten dragen door Hem, dien ik gepredikt heb. Hoe schoon, dat men zich daarover het hoofd niet behoeft af te tobben, dat de Rots staat en onwankelbaar blijft in alles, wat ons wedervaren mag.“ (Martin Niemöller und sein Bekenntnis. 71)

En wij in onze kleine ellendigheid... we loopen nog maar met de voetgangers, hoe zou het gaan met de paarden, als we van de voetgangers moe worden? Zoo we alleen vertrouwen in een land van vrede, hoe zullen we het dan maken in de verheffing van den Jordaan? (Jer. 12:5).

M.

M. V.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De doopsformule: „In“ of „tot“?

In „The Banner“ van 14 Sept. 1939 komt een interessante gedachtenwisseling voor over een kwestie, die in de Chr. Geref. Kerk in Noord-Amerika bestaat met betrekking tot de doopsformule. Aanleiding tot dit debat was een antwoord, door Prof. D. H. Kromminga in de correspondentie-rubriek gegeven op een vraag over dit onderwerp. Rev. L. Verduin komt thans op tegen de door Prof. Kromminga gehuldigde voorstelling. We geven zijn betoog en het daarop gepubliceerde antwoord van Prof. Kromminga hieronder in verkorten vorm weer.

I. De meening van Rev. Verduin.

In 1936 werd aan de synode van de Chr. Geref. Kerk voorgesteld om uit te spreken, dat degenen, die om ernstige redenen de voorkeur gaven aan de formule „in den naam“ niet zouden worden lastig gevallen wegens afwijking van de vastgestelde liturgie. Maar de synode meende die uitspraak niet te kunnen doen.

Toch is de zaak belangrijk genoeg. De uitdrukking „Ik doop u tot den naam van God“ kan gemakkelijk aanleiding geven tot verkeerde denkbeelden in verband met het sacrament van den doop. De meeste menschen zullen door het steeds weer hooren van die uitdrukking licht tot de conclusie komen, dat het kind door den doop in gemeenschap komt met den drieëenigen God. We zijn terecht bang voor de dwaling van een wedergeboorte door den doop; maar zou de gedachte van een inlijving (incorporation) door den doop minder bezwaarlijk zijn? Wij willen zeker niet onze menschen onder den indruk brengen, dat wij „in den naam“ zijn omdat we gedoopt zijn; want we willen hun juist duidelijk maken, dat we gedoopt worden omdat we „in den naam“ zijn. Maar de bestaande liturgie leidt gemakkelijk tot dit misverstand.

Toch schijnt onze kerk daaraan niet genoeg aandacht te hebben geschonken, en de Amerikaansche Bijbelvertaling (Revised Version) zonder kritiek te hebben gevolgd. „In den naam“ is gewijzigd in „tot den naam“, zonder dat daarover werd gediscussieerd.

De moeilijkheid ligt in de vertaling van de oorspronkelijke formule, zooals ons die is gegeven in Matth. 28:19: „eis te onoma“. De meeste Bijbelvertalingen hebben die uitdrukking weergegeven met „in den naam“. Slechts enkele vertalingen kozen „tot den naam“. De vertaling hangt samen met exegetische kwesties; maar het gaat hier hoofdzakelijk om de vraag: wat beteekent het Grieksche voorzetsel „eis“?

Dikwijls zegt men, dat „eis“ noodzakelijk een beweging of verandering aanduidt. Waar dat niet het geval is, wordt de praepositie „en“ gebruikt. We zouden dus moeten schrijven: ik viel „eis“ (in) het water en toen was ik „en“ (in) het water. Maar de Grieksche literatuur laat duidelijk zien, dat die regel niet altijd opgaat; ook niet in het N.T.

Vooreerst zijn beide woorden oorspronkelijk één: „eis“ is slechts een samentrekking van „en(s)“. Vergelijk b.v. Mark. 4:8. Daarom behandelen verschillende grammatici deze woorden onder één hoofd, zooals Brugmann („Grieksche Grammatik“), terwijl de bekende geleerde A. Th. Robertson letterlijk zegt, dat „eis“ hetzelfde beteekent als „en“. Ze verhouden zich tot elkaar als „ek“ en „eks“. In het moderne Grieksch duidt „eis“ alle werkzaamheden aan, of er een beweging mee samengaat of niet. De praktijk was dus wel eenigszins anders dan de schoolgeleerden ons hebben willen doen gelooven!

Zoo zijn er voorbeelden, dat „eis“ en „en“ elkaar afwisselen. Oude afschrijvers bekommerden zich er niet om, welke praepositie zij schreven, zooals blijkt uit sommige handschriften bij plaatsen als Mark. 2:1, Hand. 2:5, en vergelijking van Rom. 1:24 met 1:26, Matth. 3:6 met Mark. 1:9, Matth. 24:18 met Mark. 13:16, Matth. 26:23 met Mark. 14:10.

Er zijn veel passages waar „eis“ wordt gebruikt, terwijl de gedachte aan een beweging bestaafwezig is. Voorbeelden: Jezus woont „eis“ Nazareth (Matth. 2:23); Hij zit „eis“ den Olijberg (Marc. 13:3); de Zoon is „eis“ den schoot des Vaders (Joh. 1:18); Jezus' ziel wordt niet verlaten „eis“ den Hades (Hand. 2:27); Filippus werd gevonden „eis“ Azote (Hand. 8:40); Pau-

lus
Abra
In
„tot
wegl
naam
Robe
in M
beva
over
zou
brach
gedac
Hie
„en
zich
Joha
doop
veran
1:25
Cor
„in d
Int
maar
De
antw
den
dit w
zijn
zin n
form
de ge
slecht
drie
deze
de. M
verre
meen
beteel
noodz
en zi
nom
zag
wen
eerste
in dit
bij he
Jezus
„Mij
Dr R
deze
En
geven
lijk
toe,
men
tates
men
dat d
naam
En al
den k
rechte
de ex
meerd
de ex
En
omdat
We b
we n
H. H
Prof
met R
twee
geschi
niet g
ling v
le
vraag
weer
de dis
synode
Bove
een v
Bijbel
tuurlij
te ope
termi
de for
gebrac
vertall
Prof
vraag
voorg
uiting
2e. E
lijk v
de dis
te bep
ring n
gens
geleer
wijzen
verbou
dien 2
mar...
Verduin
1)
gechica